

Do ciljev brez

Po dobri polovici šolskega leta, kolikor ga je za učenci v prvih letnikih usmerjenega izobraževanja, so se že izoblikovale prve izkušnje in spoznanja o prednostih in pomanjkljivostih takšnega načina izobraževanja.

Sogovorniki, ki so sodelovali v pogovoru ob okrogli mizi, ki sta ga pripravila koordinacijski odbor pri OK SZDL za usmerjeno izobraževanje in Javna tribuna, so pojasnili in podrobneje razčlenili številne težave, s katerimi se ubadajo, seveda pa so pohvalili tudi vse tisto, kar je dobro. Zaradi omejenega prostora ne moremo posredovati vse, izredno plodne razprave, vendar pa upamo, da smo izluščili najpomembnejše poudarke.

V pogovoru so sodelovali ravnatelj trih šol, kjer imajo usmerjeno izobraževanje v naši občini, učenci, ki hodijo v prvi letnik usmerjenega izobraževanja, psihologi v osnovnih šolah, mentorji za proizvodno delo, učenci, ki se pripravljajo za vpis v usmerjeno izobraževanje, delavci zavoda za zaposlovanje, člani koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje.

Srečko Božnar: »Kolektivi v šolah, kjer so prej imeli splošni izobraževalni program, imajo več težav pri uvajanju usmerjenega izobraževanja kot tam, kjer so imeli prej specializirane ali poklicne šole (tehniška strojna šola, izobraževalni center Litostroj...). Srečujemo se z različnimi programi, kar povzroča določene težave, še posebej pri usklajevanju programov, prav tako pa tudi pri ljudeh, ki vzgojno izobraževalni program uresničujejo. Vse šole se srečujejo s spremenjeno strukturo učencev, kajti učenci so se sedaj bolj porazdelili, ni več primer, da bi bili na nekateri šoli sami odličnjaki, na drugi pa učenci s slabšimi učnimi uspehi, pač pa je sedaj približno enaka struktura učencev. Tudi proces usmerjanja osnovnošolcev je že precej boljši, kajti lani so se nekateri vpisovali še po stavbah, v kateri je bila šola, ne pa v programe izobraževanja, medtem ko je letos že bolje. Potem so tudi še vprašanja materialne narave, kadrovske težave.«

MATERIALNE TEŽAVE

Srečko Božnar: »Na bivši gimnaziji Sentvid smo najbolj na udaru, ker smo imeli prej gimnazijo, kjer smo potrebovali le kabinete za fiziko, kemijo in biologijo. S pomočjo izobraževalne skupnosti smo naredili učilnico za fiziko in osnove tehnike in proizvodnje, vse ostalo nam še manjka.«

Vida Bogataj: »Imamo del delavnic, ki smo jih imeli že prej, vendar pa nismo imeli kabinetov. Sedaj imamo tri kabinete, toda to je premalo, kajti potrebujemo jih še nekaj. Poskušamo se znajti. Tisti, ki so imeli prej splošno izobraževanje, so bili na boljšem, glede učilnic za splošne predmete, mi pa smo tu zastajali. Mislim, da smo bili šolniki preveč izvezti iz oblikovanja usmerjenega izobraževanja, zato moramo sedaj nadoknaditi zamujeno. Družba se birokratsko obnaša pri nekaterih vprašanjih, kot je izdaja uporabnih dovoljenj za uporabo učilnic. Sedaj prihaja do velikega krčenja sredstev. Sklenjeno je bilo, da za vse velja enoten normativ glede učilnic in aparatur. Tako je na primer kabinet za kemijo enak na šoli za kemijsko usmeritev kot na vseh ostalih šolah. Tu smo se neracionalno obnašali.«

Janez Strumbelj: »Imeli smo velike težave zaradi uvedbe splošnih predmetov. Soočali smo se s trmoglavostjo ustreznih organov, ki te silijo porabiti določena sredstva, pa je to potrebno ali ne. Za poučevanje predmeta tehnike in osnove proizvodnje smo imeli primerne prostore, a smo morali delati vse na novo. Šlo je za neracionalno trošenje sredstev, ki bi jih lahko porabili kje drugje. Mi smo še vedno

brez telovadnice, toda moramo jo imeti, ker sicer nimamo pogojev za izvajanje programov usmerjenega izobraževanja. Zaradi neživiljenjskega pogleda na nekatere stvari smo naredili precej škodo.

Program usmerjenega izobraževanja je postavljen na precej dražje osnove kot prejšnji program. Sprašujemo se, kje bomo poučevali nekatere predmete, ker zanje nimamo možnosti. Program tudi predvideva razdelitev oddelka pri nekaterih predmetih na štiri skupine, kar seveda zahteva tudi mnogo več učiteljev in več prostorov.

Zvone Smrekar: »Nimamo kabineta za fiziko, zato se ta predmet učimo na PTT centru. Imamo nekaj priprav, da nam učitelj lahko razloži nekatere dele snovi, vendar bi lažje dojemali predavano snov, če bi jo učitelj lahko praktično razložil.«

Igor Bohinjec: »Praktičnega dela nismo imeli, kajti nimamo ustreznih instrumentov, zato tudi ne moremo opravljati meritev.«

Tomaž Langerholc: »Ker nimamo telovadnice, moramo v petih minutah priti do železničarske srednje šole.«

Vida Bogataj: »Združevanje poučevanja nekaterih predmetov na eni šoli ni sprejemljivo. Bolje bi bilo, če bi povsod opremili potrebne prostore, pa čeprav skromneje. 84 šol v Sloveniji čaka na gradbeno dovoljenje, čeprav po nekod učilnice že uporabljajo. Med poletnimi počitnicami smo pri nas vsi delali, da bi uredili potrebne učilnice. Takrat nam ni nihče povedal, da je potrebno gradbeno dovoljenje. Tukaj bi družba morala učinkoviteje rešiti to vprašanje. Vsaka naprava je tipizirana, torej že enkrat prevzeta, potem pa je potreben noven pregled. To je nelogično.«

Srečko Božnar: »V gimnaziji smo pred desetimi leti zgradili tri učilnice za fiziko, kemijo in biologijo. Poslali smo pismeno izjavo, da ni razloga, da bi te učilnice menjali, ker so dobro opremljene, toda odgovora še ni.«

Janez Strumbelj: »Sola izobraževalnega centra Litostroja je stara 35 let, toda če hočemo izpolniti normative glede površine, moči osvetljevanja, instalacijskih naprav, nam ne ostane nič drugega kot šolo podreti in zgraditi novo. Stare namreč ni moč preurediti tako, da bi ustrezala zahtevam.«

UČNI PROGRAM

Vida Bogataj: »Učni programi so narejeni, sprejeti in se uresničujejo. Težave nastajajo pri splošnih predmetih. Programi za splošne predmete so povsod enaki, vendar pa je struk-

tura učencev po uspehu zelo različna v raznih programih in raznih šolah. Gre tako za kakovost kot količino učnih programov. Pri strokovnih predmetih mora za poučevanje združeno delo dati ljudi, toda združeno delo potem tudi zahteva, da njihov učenec dela pri njih v času proizvodnega dela. Pri strokovnih predmetih se učenci učijo nekatere stvari, kar ne bodo rabili, nekaterih potrebnih znanj pa ne dobijo. Nabiramo izkušnje in postavljamo vse bolj gibčni. Imeli smo velik problem tudi z dotokom učencev in ni nepomembno, da smo z uvedbo usmerjenega izobraževanja v šolo spet dobili slovensko mladino.«

Srečko Božnar: »Kaj kmalu bo moralo priti do korektur vzgojno izobraževalnih programov, saj je to potrebno zaradi ljudi, ki programe uresničujejo, zaradi strukture učencev in zaradi učbenikov in priročnikov.«

Janez Strumbelj: »Srednji program za kovinarja-obdelovalca je zahteven, toda struktura učencev je takšna, da ga vsi ne zmorejo. Po prvi redovalni konferenci ne moreš reči učencu, da ne zmore tega programa. Potem mu svetuješ, naj gre v skrajšani program, kjer pa so imeli učenci na teden šest ur praktičnega pouka, v srednjem pa nič. Možnost prehoda iz enega programa v drugega ni dobro opredeljena, kajti učenec bi moral imeti možnost, da se med šolskim letom normalno vključi v drug program. Tako mora tisti, ki ne izdela prvega letnika srednjega programa, ponovno v prvi letnik skrajšanega programa, kar pa je v nasprotju z zagotovili, da učenci ne bodo več izgubljali letnikov.

Jožica Cergolj: »Primerjava učnih uspehov učencev kaže, da so prej učenci z dobrim uspehom v osnovni šoli lahko izdelovali poklicne šole, sedaj pa jih težko izdelujejo. Zato se moramo vprašati, kaj je s težavnostno stopnjo splošnih predmetov, kajti priden učenec se pri pouku celo dolgočasi. Vprašanje je, kateri skupini otrok bomo prilagajali programe.«

Franci Pipan: »Na pedagoški gimnaziji so vpisali sto odličnjakov, sedaj sta odlična le še dva. To kaže, da nekaj ni v redu, morda tudi to, da preobrazba šolstva ni usklajena in prihaja do razkoraka med osnovno šolo in srednjo šolo.«

Srečko Božnar: »Soočamo se tudi s problemom vertikalne prehodnosti kajti v vsaki šoli imajo že v prvem letniku enega ali dva strokovna predmeta, pa je tako nemogoče brez posebnih iziptov prehajati iz ene šole v drugo.«

Udeleženci okrogle mize Javne tribune

birokratske togosti!

Tomaž Langerholc: »Nekateri učenci se pri- tožujejo, da ne znajo, da ne razumejo, medtem ko drugi pravijo, da je snov lažja kot v osnovni šoli. V osnovni šoli sem bil dober, sedaj sem prav dober, res pa je, da me snov zelo zanima, zato se tudi lažje učim.«

Zvone Smrekar: »Učenci smo prišli iz raznih krajev, imamo različno znanje iz osnovnih šol. Eni imajo boljše osnove, drugi slabše. Imamo prenatrpan program, kar se kaže po številu učbenikov. Poleg tega so nekateri učbeniki napisani zelo strokovno, tako da jih težko razumemo, drugi pa so veliko bolj razumljivi. Vzrok za slabše uspehe je tudi premajhna delavnost učencev.«

Igor Bohinjec: »Učenci z zadostnim uspehom pri nas ne morejo izdelovati srednjega programa. Učenci natančno vedo, katerih predmetov se jim ni treba učiti, ker bodo kljub nezadostnim ocenam odšli v skrajšan program. Na primer, pri kemiji se učimo organsko in anorgansko kemijo, imamo za ta predmet štiri knjige, potem pa se znajdi. Za dopolnilni pouk za učence, ki imajo težave, ni časa, niti prostora.«

Zvone Smrekar: »Problem je tudi v tem, da so imeli nekateri učenci v osnovni šoli pouk nemščine, sedaj pa se vsi učimo angleščino.«

Vida Bogataj: »Dopolnilni pouk je možno izvesti, nikakor pa ne dodatnega pouka za sposobnejše učence, kajti učitelji so že tako preobremenjeni.«

Srečko Božnar: »Vprašanje tujih jezikov moramo rešiti. Učenci ne prihajajo k pouku, ker vedo, da bodo šli v četrto zahtevnostno stopnjo, kjer ni treba imeti pozitivne ocene iz tujega jezika.«

Janez Strumbelj: »Premalo usmerjamo učence v skrajšani program, kajti tudi ta je zahteven, saj ima samo šest ur na teden praktičnega pouka, ostalo pa je zahteven splošni program. Malo učencev je nespodobnih, res pa je, da nekateri učenci nimajo delovnih navad ali da so vzgojno zanemarjeni, zato z njimi težko uspemo.«

Srečko Božnar: »Ljudi moramo seznaniti, kakšne so razlike med posameznimi programi.«

USMERJANJE V IZOBRAŽEVALNE PROGRAME

Katarina Lenart: »Veliko sem se pogovarjala s tovarišico psihologinjo v šoli, ki mi je

o usmerjenem izobraževanju

svetovala, kam naj se usmerim. Tudi pri pouku družbene moralne vzgoje smo se pogovarjali o možnostih nadaljnega izobraževanja. Na informativnih dnevih v srednjih šolah so nam tudi podrobno razložili, kaj obsega kakšen program.«

Ingrid Holzbauer: »O možnostih nadaljevanja šolanja smo se pogovarjali na mladinskih urah, pa v pogovorih s tovarišico psihologinjo, vsak pa je največ zvedel na informativnem dnevu. Poleg tega smo povprašali tudi tiste, ki že obiskujejo usmerjeno izobraževanje, kako je v posameznih šolah.«

Vida Bogataj: »Učence bi morali začeti usmerjati že v sedmem razredu osnovne šole, kajti v osmem že morajo vedeti, kam bodo odšli po koncu osnovne šole.«

UDELEŽENCI

V pogovoru so sodelovali: Srečko Božnar, ravnatelj gimnazije Sentvid, Vida Bogataj, ravnateljica Železničarske srednje šole, TOZD Ljubljana, Janez Strumbelj, pomočnik ravnatelja izobraževalnega centra Litostroj, Roman Samec, mentor v Železniškem gospodarstvu CD TOZD Moste, Zvone Smrekar, učenec ZSS Ljubljana, Mejaš Niko, SIS za zaposlovanje, Ivanka Merhar, SIS za zaposlovanje, Jožica Cergolj, psihologinja v celodnevni osnovni šoli Tine Rožanc, Pirniče, Urška Pegan, aktiv SSD, Katarina Lenart, učenka osnovne šole Ivana Novaka-Očka, Ingrid Holzbauer, učenka osnovne šole Alojz Kebe, Franci Pipan, predsednik koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje, Igor Bohinjec, učenec v vzgojnoizobraževalnem programu elektronike, Sentvid, Tomaž Langerholc, učenec v izobraževalnem centru Litostroj, Vladimir Veršnik, mentor v Titovih zavodih Litostroj.

Urška Pegan: »Obstaja tendenca, da se informiranje učencev o nadaljnjem šolanju prenese v nižje razrede, v šesti, sedmi razred. V osnovne šole bomo morali povabiti učence, ki že obiskujejo usmerjeno izobraževanje, da bodo povedali svoje izkušnje. Prav tako načrtujemo pogovore s starši, kjer naj bi učencem predstavili svoje poklice. Želimo si tudi tesnejših stikov z delovnimi organizacijami, ki naj povejo, kakšne kadre potrebujejo. Zastavlja se tudi vprašanje, kakšna mnenja naj potujejo z učencem, ali prava slika ali zgolj njegove dobre lastnosti. Sedaj pišemo samo dobre podatke.«

Srečko Božnar: »Z učencem bi moral potovati malični list, saj ne bi nihče zlorabil podatkov, pač pa bi tako lahko prekinili marsikatero napačno pot. Tako pa v srednji šoli odpremo nov osebni list učenca, ki pa je popolnoma prazen.«

Urška Pegan: »Pri predvpišu so mnenja za vpis zelo pomembna. V osnovnih šolah skušamo dobiti nazaj podatke o uspehih naših učencev v srednjih šolah.«

Franci Pipan: »V osnovni šoli smo pod pritiskom, da bomo učencu, ki ga nekam usmerimo, tudi omogočili, da bo tja sprejet.«

PROIZVODNO DELO

Roman Samec: »Veliko smo se pripravljali na sprejem učencev na proizvodno delo. Obiskovali smo poseben tečaj. Pri nas je devet inštruktorjev za proizvodno delo učencev. Učenci so imeli sprva nekoliko strahu pri delu, ven-

dar pa niso pokvarjeni. Uredili smo delovišča s po petimi delovnimi mizami. Učenci izdelujejo izdelke, ki so uporabni in jih lahko prodamo po dnevnih cenah. Tako ima učenec zavest, da nekaj koristnega ustvarja. Učence moraš jemati kot otroke, treba je imeti razumevanje. Nismo vseskozi z njimi, temveč jim najprej teoretično razložimo delo, potem pokažemo praktično, potem pa nadziramo njihovo delo. Inštruktorji delamo svoje delo. Sodelovanje s šolo je zelo dobro. Doslej nismo imeli problemov z učenci. Bistven namen proizvodnega dela ni, da bi se učenec namen naučil, temveč, da bi se spoznal z določenimi deli.«

Vladimir Veršnik: »Učenci so zelo disciplinirani. V montažnem oddelku smo učence zapu- pali mojim. V TOZD Obdelava so sami stroji, na katerih delavci delajo na normo, poleg tega pa moramo se paziti, da se komu od učencev kaj ne zgodi. Delo učence zelo zani- ma. Urejeno imamo tako, da učence seznanimo z raznimi deli.

Srečko Božnar: »Pripravljenost delovnih organizacij za sprejem učencev na proizvodno delo je zelo velika. V tozidh bodo morali skrbeti za inštruktorje, jih še naprej usposablja- ti. Samo 30-urni tečaj je premalo. Različna so mnenja o nagrajevanju učencev pri proizvodnem delu. Če vzamemo proizvodno delo kot del vzgojnega procesa, potem moramo tako jemati tudi nagrajevanje. Učenci enega razreda opravljajo prakso v devetih tozidih, nagrajevani pa so zelo različno.«

Igor Bohinjec: »Med počitnicami sem delal za to, da čimveč zaslužim. Na proizvodnem delu nekateri skoraj nič ne delajo, drugi pa ustvarijo precejšnjo korist za delovno organizacijo. Nagrada pomeni tudi motiv za uspešnejše delo.«

Janez Strumbelj: »Menjali smo vsebino proizvodnega dela v primerjavi s počitniško prakso. Ločiti moramo proizvodno delo proizvodnih usmeritev od spoznavanja z delom kot ga imajo v naravoslovnih usmeritvah, kjer je glavni namen, da se učenec spozna s proizvodnim delom. Ta lahko dela na traku, ker ni cilj, da bi se spoznaval z določenimi opravili. Učenec za kovinarja pa se seveda mora spoznavati s svojim delom. Nesmiselno je vztrajati, da bi učenec na proizvodnem delu ustvarjal novo vrednost, gre le za seznanjanje z delom.«

Vida Bogataj: »Nagrada za učence na proizvodnem delu v prvih letnikih naj bi bila malica in povrnjeni prevozní stroški. Mislim, da je to dovolj.«

Janez Strumbelj: »Tovarne bodo odslej stalno imele učence. Zastavlja se vprašanje, kdo bo plačal inštruktorje.«

Zvone Smrekar: »Na proizvodnem delu mi je bilo zelo všeč, ker sem spoznal številne nove stvari.«

Takšne so nekatere prve izkušnje in spoznanja o uspehih in težavah usmerjenega izobraževanja. Vsekakor bo potrebno, da bomo nekatere napake in pomanjkljivosti odpravili, da se bo treba o nekaterih nerešenih vprašanjih temeljito pogovoriti, da bi čimprej odpravili nekatere težave. Predvsem pa bomo morali biti bolj gibčni pri reševanju določenih problemov, kajti birokratsko vztrajanje na nekaterih zapisanih ciljih lahko prinese več škode kot koristi.

Pogovor zapisal: France Kmetič
Foto: Franci Rozman